

İLLER BANKASIYLA BELEDİYESLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Yard.Doç.Dr. Tufan ÇAKIR

Anadolu Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Maliye Bölümü

ABSTRACT

The greatest necessities of the developing and developed countries are effective works of municipal corporation to keep up their people comfortably.

Increasing services bring on the fact that investments materializes with high-financing. Thus, to solve such a problem, local government banks have been charged in the world.

In Turkey, the provincial bank has undertake this vision. Although there is exactly its sample, the provincial bank makes a duty

as the auxiliary unit as to the capital investment, credit and bail to joint administrations.

The Provincial bank is the greatest assistand for the local goverments, Thanks to modernizing its functions, improving its technical possibilities muchmore and giving precedence to the fact that it educates its worker itself, it is obvious that the provincial bank wil rapidly proceed in the way of being the most productive and necessary establishment of Turkey.

As it have been seen in our works, financial and aministrative relations with metropolition municipality of Eskişehir have been studied, and as e result the problems and solution ways of the provincial bank have been insisted on after common functions of provincial bank have been revealed.

ÖZET

Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin en büyük gereksinimleri, insanların rahat yaşatacak mahalli idarelerin etkin çalışmalarıdır.

Çoğalan hizmetler, yatırımların yüksek finansmanlı olarak gerçekleşmesini de beraberinde getirir. Böylece bir sorunu çözümlmek için dünyada Yerel yönetim bankaları görevlendirilmiştir.

Türkiye’de bu görevi İller Bankası üstlenmiştir. Dünyada tam örneği olmamasına rağmen İller Bankası, ortak idarelere sermaye yatırımı ,kredi ve kefalet konusunda yardımcı birim olarak görev yapmaktadır.

İller Bankası, Yerel Yönetimler için en büyük yardımcıdır. İşlevlerinin modernize edilmesi, teknik olanaklarının daha da iyileştirilmesi, personelini kendisinin eğitmesine öncelik verilmesi ile Türkiye'nin en verimli, en gerekli kuruluşu olma yolunda hızla ilerleyeceği açıktır.

Çalışmamızda da görüleceği gibi İller bankasının genel işlevleri ortaya konduktan sonra Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ile mali ve yönetsel ilişkiler incelenmiş, son olarak da İller bankasının sorunları ve çözüm yolları üzerinde durulmuştur.

1. İLLER BANKASI İLE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

8037 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Büyükşehir Belediye sınırları içinde kalan ilçe belediyesine verilen paylar üzerinden belirlenen oranlarda İller Bankası aracılığı ile Büyükşehir Belediyesine pay verilmesi kararlaştırılmıştır. Bakanlar Kurulu bu payı %35 olarak belirlemiştir.¹

Büyükşehir Belediyesinin bulunduğu il merkezinde yapılan, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden gelir saymanlarınca hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili Büyükşehir

¹ R.G.,T. (25 Ağustos 1984), S. 18500

Belediyesine %5 pay yatırılması kabul edilmiştir ve ayrıca İller Bankası kanalıyla, Büyükşehir içindeki ilçe belediyelerinden, Bakanlar Kurulunun kararlaştırdığı %35'lik oranın dağıtımı da yapılmaktadır.

2. İLLER BANKASI İLE BELEDİYELERİN MALİ VE HİZMETSEL İLİŞKİLERİ

2.1. YEREL YÖNETİMLER'E AÇILAN KREDİLERLE İLGİLİ HİZMETLER

İller Bankası'nın Yerel Yönetimlerle olan ilişkileri Yerel Yönetimler'e açılan kredilerin banka'nın programında olan ve banka'nın programında olmayan yatırımlara kredi açılması şeklinde iki bölüme ayrılmıştır. Bunun için uzun ve kısa vadeli kredi açılmaktadır.

Yerel Yönetim kavramı olarak ifade edilen durum, bunun içinde yer alan köy, ilçe, kent vb. doğal nitelikteki komünlerin örgütlenmiş ve bazı hukuki yetkilerle donatılmış şeklidir. Yerel Yönetimler yerinden yönetim ilkesinin uygulandığı kuruluşlardır. Özerk bir yapıya sahiptirler ve karar-yürütme organları seçimle işbaşına gelir. Kendilerine özgü bütçeleri ve tüzel kişilikleri vardır. Merkezi yönetimin denetimine tabi olarak idari vesayet denilen hiyerarşik denetim oranla daha gevşek olan bir denetime tabidirler.

İller Bankası'nın ana görevi, ortağı bulunduğu İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köy İdarelerinin yapacakları mahalli kamu hizmetleri ile ilgili tesisler, yapılar ve diğer işlerin vücuda getirilmelerini

kolaylaştırmak amacıyla bunlara, kendi tüzüğünde yazılı esas ve Őartlara göre kredi sağlamak ve bu idare ve kurumların istemleri üzerine harita, plan, proje etütleri ile tesis ve yapıları yapmak ve yaptırmaktır.

Belediyeler, kendi yaptırdıkları veya İller Bankası eliyle vücuda getirilmesini istedikleri kamu hizmetleriyle ilgili tesislerin yapımı için gerekli paradan, kendi borçlanma durumlarına göre borçlanabilecekleri miktar kadar bankadan borçlanırlar, bakiyesini Bayındırlık ve İskan Bakanlığı emrinde, İller Bankası'ndaki bir hesapta toplanan Belediyeler Fonu'ndan temin ederler.

İller Bankası'ndan herhangi bir kamu tesisinin yapılması için borçlanmak isteyen belediye, önce bir yazı ile bankaya müracaat eder. İller Bankası'nın ilgili servisleri bu belediyenin ne kadar miktar ve ne kadar vade ile borçlanabileceğini hesap ettikten sonra, belediyeye iki belge yollarlar. Belediye Meclisinin borçlanma senedini belediye adına Belediye Başkanının veya başka birinin imzalamaya yetkili kılındığını gösteren karar örneğidir. Belediye Meclisi toplanarak yetkili kılınan kişiyi belirler ve bu kararını belediyenin bulunduğu mahalli en büyük mülki amirine tasdik ettirir. İller Bankası bu borç senedinin ilk kez belediyeye gönderirken borç miktarı, faiz nispeti, ödeme süresi, borcun hangi tarihte, hangi miktara düşeceğini gösteren vade tablosunu kendi doldurur. Belgedeki diğer yerleri belediye yetkilisi doldurur, imzalar ve bankaya iade eder. Borçlanılan para ile yapılacak iş, ya belediye tarafından yaptırılır veya belediyenin isteği

üzerine, bankanın yıllık programlarına alınması kaydıyla bankaca yaptırılır.²

2.1.1. İller Bankası'nın Programında Bulunan Yatırımlar İçin Açılan Krediler

2.1.1.1. İkaz Suretiyle

Banka öz kaynaklardan Yerel Yönetimler'e 2380 Sayılı Kanun gereğince Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden ayrılan ve banka'ca dağıtılan payların yıllık tutarlarına göre; 5 yıl vadeli %50 faizli olarak açılan uzun vadeli kredilerdir. banka'nın kuruluşundan 1997 yılı sonuna kadar Yerel Yönetimler'in Kamu Hizmetleriyle ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilatı'nca İller Bankası programına alınan çeşitli proje ve tesisler için 5 yıl vadeli ve faizli olarak açılan bu krediler banka öz kaynaklarından karşılanmaktadır.³

İller bankası, öz kaynaklarından, Yerel Yönetimler'e, 2380 Sayılı Kanun'a ve bu kanunda değişiklik yapan 3004 ve 3239 Sayılı Kanunlara göre, banka tarafından dağıtılan paylar karşılığında kısa ve uzun vadeli ihtisas kredileri vermektedir.⁴ İller Bankası programında bulunan işlerin yıl içi ödeneğini karşılamak ve tesislerin bir an önce tamamlanması için sağlanan Kısa Vadeli Kredilerle Devlet Planlama

² İller Bankası Eskişehir 4. Bölge Müdürlüğü'nde İdari Kadro'da Görevli Uzman Kemal SERTER'den edinilen bilgi

³ "Cumhuriyetimizin, 75. Yılında İller Bankasının 65 Yılı" İller Bankası Yayını, s.61

⁴ A. Kadir TOPAL, "İller Bankasına Genel Bir Bakış...", İller Bankası Dergisi, s.2 (Şubat 1997), s.7

Teşkilatı'nca öngörülen "Belediye Katkılarının" yıl içi finansmanı olarak açılan krediler ve ayrıca İller Bankası'nca, ortak idarelerle kefaletleri nedeniyle yapılan ödemeler, Devlet Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden verilen paylar karşılığında ortak idarelere açılan kredilerden verilmektedir.

Belediyelerin İller Bankası kaynaklarından kullandığı ikinci kredi türü ise orta ve uzun vadeli ihtisas kredileridir. İller Bankası, ortak idarelere kamu hizmetleriyle ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilatı'nca Banka programına alınan çeşitli proje ve tesisler için 5-20 yıl vadeli ve faizli olarak açılan bu krediler İller Bankası Öz kaynaklarından karşılanmaktadır.⁵

İller Bankası kaynaklarından Belediyelere faizsiz belediye katkısı olarak açılan kısa vadeli kredilerden 1998 yılına devreden miktar 493.039.840.518 TL'dir. 1998 yılına devreden faizli kısa vadeli avans ve kefalet kredilerinin tutarı 378.924.563.267 TL'dir. İller Bankası'nı kuruluşundan bugüne kadar açılan Orta ve Uzun Vadeli İhtisas Kredileri toplamı 20.137.482.167.016 TL'dir. İller Bankası Öz kaynaklarından 1997 yılı içinde ikaz suretiyle açılan kredilerin faizli olanından 1998 yılına devreden faizli Orta ve Uzun Vadeli İhtisas Kredilerinin tutarı ise 17.302.975.463.884 TL'dir.⁶

⁵ "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.33

⁶ İller Bankası 1997...", a.g.k., s.32-33-34

2.1.1.2. Hibe Yardımı

İller Bankası programındaki işlerin finansmanını ikraz ve fon suretiyle karşılanmayacak şekilde borçlanma gücünü yitirmiş belediyeler için ihtiyaç duyulan finansmanda hibe şeklinde karşılanmaktadır. Banka Ortak İdarelerine önce faizli borç olan ikraz suretiyle, daha sonra faizsiz borç olan ve 15 yılda 15 eşit taksitte ödenen fon borçlanması suretiyle, borçlanmayacak durumda olması halinde ise hibe ödeneğinden tahsis yapılmak suretiyle finansman sağlamaktadır. Ancak 1985 yılından itibaren bütçeye hibe yardımı konmamaktadır. Yapılan hibe yardımları artık günümüzde uygulanamamaktadır. Küçük Belediyelere süresinde bitiremedikleri işleri için verilen emri karşılığı (dekont karşılığı) yardımı yapılır. İller Bankası tarafından, bu yardım da gelecek yıl ödeneğinden düşülür.

2.1.2. İller Bankası'nın Programında Yer Almayan Yatırımlar İçin Açılan Krediler

Belediyeler, İller Bankası'nın programında bulunmayan yatırımların finansmanı için banka'dan kredi talebinde bulunmaktadırlar. Ancak bunun için, Belediyelerin kendi programında bulunan yatırımlar için bu idarelere Devlet Planlama Teşkilatı'nca kabul olunan banka'nın yıllık cari ve yatırım harcamaları ve kaynakları tablosunda yer alan global ödeneklerden banka'nın finansman imkanları ölçüsünde uzun vadeli veya belediyelerin

bankaca dağıtılan hisseleri karşılığında kısa vadeli kredi suretiyle finansman sağlanmaktadır.

Ayrıca bu idarelerin yine program haricindeki yatırımları için, banka haricindeki finansman kuruluşlarından alacakları kredilere veya kamu hizmetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duydukları araç, gereç, otobüs, iş makinesi gibi tesis ve malzeme bedellerine kefalette bulunmaktadır.

Belediyelerin İller Bankası programında yer almayan ve kendilerince yapılan bu yatırımları banka'ca üç şekilde finanse edilmektedir.

2.1.2.1. Kısa-Orta-Uzun Vadeli Krediler

Yerel Yönetimler'in yani Belediyelerin ve Özel İdarelerin, mahalli yatırımlarının tamamlanması için istemleri üzerine, finansman imkanlarına göre " İller Bankası Kanunu Uygulama Yönetmeliği" hükümlerine göre 2380 Sayılı Kanun ve bu Kanunun yeniden düzenlediği 3004 ve 3239 Sayılı Kanunlar gereği, İller Bankası'nca dağıtılmakta olan kanuni paylardan, banka'ya olan borçları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan kanuni paylardan kesinti yapmaya yetkili makamlarca banka'ya bildirilen borçları da dikkate alındıktan sonra kalan kısım ölçüsünde olmak üzere, açıldığı yıl ile müteakip yıl içinde kapatılmak kaydı ile kısa vadeli kredi şeklinde bol para alarak finansman sağlamaları mümkündür.

İller Bankası tarafından dağıtılan paylar karşılığında kısa vadeli krediler taleplerinin son yıllarda çok büyük boyutlara ulaşması ve bu taleplerin karşılanması halinde banka yatırımlarına ayrılan kaynağın azalmasına ve yatırımların gerçekleşmemesine neden olacağı gözönüne alınarak diğer finans kuruluşlarından temin edilen ve talepte bulunan Belediye ve Özel İdarelere payları ölçüsünde açılan krediler Kısa Vadeli Kredilerdir.

Avrupa İskan Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Dünya Bankası ve diğer finans kuruluşlarından orta ve uzun vadeli olarak yabancı kaynaklı krediler vardır.

Bugüne kadar yabancı kaynaklardan açılan faizli kısa vadeli finansmanlı kredilerin 1998 yılına devreden bakiyesi 27.204.835.148.839 TL'dir. Avrupa İskan Fonu'ndan ve Dünya Bankası'ndan Ortak İdarelere kullanılan kredilerden 1998 yılına devreden miktar 2.792.462.443.087 TL'dir. Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu'nda Ortak İdarelere kullanılan kredilerin 1998'e devreden bakiyesi 4.191.332.870.613 TL'dir.⁷

İller Bankası, Yerel Yönetim birimleri tarafından oluşturulan sermayesini krediye dönüştürerek, yine aynı birimleri kullanıma sunarken, belediyelere ve özel idarelere banka eliyle dağıtılan Kanuni paylardan banka'ya olan borçlar kesildikten sonra artan ve Yerel Yönetimler'e gönderilen miktarlar, bu kredinin açıldığı yılı takip eden yıl kapatılacak şekilde yani kısa vadeli olmak koşuluyla borç verir. Açılacak krediler İller Bankası Yönetim Kurulu'nun Genel Müdürlüğe

⁷ " İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası, s 35-36-37

verdiği yetkiye istinaden Genel Müdürlük oluru ile açılır. Uzun vadeli kredi verilirken kesilirken Yönetim Kurulu kararı alınır.⁸

Ortak İdareler-Yerel Yönetimler, 20 yıla kadar varan vadelerde kredi kullanılabilirler. Ama bunun koşullar vardır. İlk olarak kredi talep eden iş, ister banka'ya yaptırılsın isterse belediye tarafından yaptırılsın, banka programı içinde yer almalıdır. Uzun vadeli krediler yalnızca banka kaynaklarından karşılanmaktadır. İkinci olarak, borç isteyen yönetime verilecek kredi tutarının üst sınırı, bu yönetimin genel bütçe gelirlerinden aldığı yıllık paya bağlı olarak belirlenmiştir. Bundan İl Özel İdareleri ve Belediyeler yararlanabilir. Köyün bağlı bulunduğu ilin özel idaresi kefil olmayı kabul ederse köylere kredi açılabilir. Bağlı kuruluşlar içinde ilgili il özel idaresi ya da belediyenin kefaleti aranır. Üçüncü olarak, ortak idare banka programına alınan işi kendisi yapacaksa Belediyeler Fonu'ndan kredi talep edememekte, bu fon'un kaynakları ancak, İş Bankası tarafından yürütüldüğü takdirde devreye girmektedir.

Banka'nın kısa (en çok iki yıl) vadeli kredi vermesi için işin banka programında yer alması koşulu yoktur.

2.1.2.2. Kefalet ve Aracılık İşlemler

Banka programında olmayan ancak mahalli idarenin, yapılmasında zaruri ihtiyaç duyulan işleri için banka kısa avans kredisi ve kefalet suretiyle program dışı işlerin finansmanını sağlar.

⁸ "Nuri TORTOP", "Mahalli İdareler", Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No:237

İller Bankası, belediyelerin banka haricindeki kuruluşlardan alacakları krediler veya Kamu Kurum ve Kuruluşlardan, banka İştiraklerinden veya satıcı firmalardan alacakları araç, gereç, iş makinesi ve malzeme bedellerini taksitlerine talepleri halinde banka'ca dağıtılmakta olan kanuni paylarından banka'ya olan borçları ile bu idarelerin diğer Kamu Kuruluşlarına olan ve kanuni kaynaklardan kesinti yaptırmaya yetkili makamlarca banka'ya kefalette bulunmaktadır. Banka bu kefaletler dolayısıyla belediye ve özel idarelerden senelik %1,5 İller Bankası, İl Özel İdarelerine ve Belediyelere finansman kaynağı sağlamış olmaktadır.⁹

İller Bankası, Belediyelere kendi kaynaklarından açtığı kredilerin yarısını avans-kefalet kredisi olarak vermiştir. Avans ve kefalet kredilerinin bilançoda ayrı bir başlık olarak gösterilmeleri 1974 yılına rastlar. Günümüze kadar ki sürüde avans-kefalet kredisinin oranı gittikçe düşmüş, bunun yerini ticari banka kredileri almıştır.

Banka'nın Yerel Yönetim birimlerini doğrudan mali sisteme bağlayan faaliyeti kefillik ve aracılık faaliyetidir. Yerel Yönetim birimlerini talep ederlerse, banka bunlara kefil ve aracı olarak, mali kuruluşlardan kredi bulmaktadır. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, toplu konut kamu idaresi gibi kuruluşlar da, Yerel Yönetimler'ce

⁹ A. Kadir TOPAL, " İller Bankasına Genel Bir Bakış...", İller Bankası Dergisi, s.2 (Şubat 1997), s.8

kullanılmak üzere ulusal ya da uluslar arası kaynaklardan sağlamış kredileri kullanıma sunmaktadırlar.

Belediyeler, Özel İdareler, ihtiyaçları için alacakları malzeme, araç, gereç ve başka bir finans müessesinden alacağı İller Bankası'nın kefaletini talep ederler. Talep edilen kefalet miktarı, o ortak idarenin kefalet müddetince hisseleriyle karşılaşmaya müsait ise Yönetim Kurulunun Kararını müteakip kefalet işlemi tamamlanır.

9 Mart 1990 tarih ve 20456 sayılı Yönetmelik ile Resmi Gazete'de yayımlanan hükme göre kefillik ve aracılık işleri şekil ve muhtevası Banka Yönetim Kurulunca tespit edilen ve mülki amirlikçe tasdik edilmiş Belediyeler için Belediye Meclisi Kararı, İl Özel İdareleri için borçlanmaya karar vermeye yetkili İl Genel Meclisi, köylerde İhtiyar Heyeti Kararı, diğer idareler için yetkili organlarının yetki ve borçlanma kararı ile yapılır. Ortak İdarelere Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi ve benzeri kuruluşlarca yurt içinden ve yurt dışından verilecek kredilere, bu kuruluşlarla banka arasında yapılan devir anlaşmaları veya protokol hükümleri çerçevesinde kefillik ve aracılık yapılabilir. Kefillik ve aracılık işlemlerinde alınacak komisyon ve bu işlemler sonucu Banka'nın ödemek zorunda kaldığı paralar için tahakkuk ettirilecek faiz nispeti, Ödünç Para Verme İşleri hakkında mevzuat gereğince tespit edilen hadleri geçmemek üzere Banka Yönetim Kurulu'nda belirlenir. Komisyon tahakkukunda, Ortak İdarelere yapılan kefaletlerde, gün kesirleri aya tamamlayarak üçer aylık dönemlerde peşin alınmak üzere ilgili ortak idare hesaplarına borç kaydedilir. Banka'nın aracılık ve kefaleti gereğince ödemek

durumunda kaldığı miktarlar, faizi ile birlikte ödemenin yapıldığı ayı takip eden aydan başlamak üzere borçlu idarenin kanuni paylarından kesilir. Kanuni paylardan karşılanamayan taksitler müteakip aylarda tahakkuk eden kanuni paylardan tutulur, gerektiğinde kredi borçlusu idareden talep ve tahsil edilebilir.

Ayrıca kefalet, aracılık ve kredi talebinde olan Ortak İdare İller Bankası'na mazbatasını (yukarıda belirtilen yetkili merci kararlarını); sonuçları belli son bütçe yılına ait gelir hesap cetvellerini; kredi, kefalet ve aracılık konusu olan iş, tesis ve yapılara ait tasarı, plan ve keşiflerinin ilgili makamlarca tasdikli örneğini göstermek zorundadır.

2.1.2.3. Belediyeler Fonu

Devlet Planlama Teşkilatı'nca İller Bankası programına alınan işler için Banka öz kaynaklarından Ortak İdarelere sağlanan krediler dışında 01.03.1981 tarihine kadar 5237 sayılı "Belediye Gelirleri Kanunu" gereğince, Belediyeler Ortak Fonu'nda toplanan ve bu tarihten sonra "Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi" hakkındaki 2380 sayılı Kanun ve bu Kanunun değiştirildiği 3004 ve 3239 sayılı Kanunlar gereğince, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı emrinde bulunan Belediyeler Fonu'ndan 20.01.1985 tarih ve 18641 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Belediyeler Fonu Yönetmeliği" hükümlerine göre nüfusuna bakılmaksızın Belediyelerin Banka yıllık yatırım programına

giren Harita, İmar Planı, bilcümle alt ve üst yapı tesisleriyle bunlara ait projeler için fon tahsis ve tevzi edilmektedir.¹⁰

Genel Bütçe Gelirlerinden ayrılıp Belediyeler Fonu'nda toplanan %3 nispetindeki gelirler ve Akaryakıt Tüketim Vergisinden Belediyeler Fonu'na aktarılacak paralar "Belediyeler Fonu Yönetmeliğine" göre Belediyelerin İller Bankası programında bulunan işlerinin yıl içi yatırımları için 15 veya 25 yılda geri alınmak üzere tahsis edilmekteyken, "Belediyeler Fonu Yönetmeliği'nin" borçlanma ve kredinin geri dönüşümü ile ilgili hükümleri Danıştay 8. Dairesi'nin 31.10.1989 ve 1988/1207 esas, 1989/817 karar sayılı kararları ile iptal edilmiş olup, iptal kararından sonra Belediyeler Fonu'ndan Belediyelere borçlanma şeklinde bir tahsis yapılmamıştır.¹¹

1993 yılından itibaren Belediyeler Fonu, Genel Bütçe Kapsamına alınarak Belediye Fonu Hizmetleri için Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Bütçesine ödenek konulmaya başlanmış ve 3074 sayılı Akaryakıt Tüketim Kanunu gereğince ayrılan pay da bu ödenek kapsamına dahil edilmiştir. Bu kanunun 6.maddesi gereğince, Akaryakıt Tüketim Fonu'nda toplanan paranın %0.08'i İller Bankası'na aktarılmaktadır.

İller Bankası'nda her ay sonuna kadar toplanan belediyeler payının, Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat toplamının %6'sına karşılık gelen bölümü banka tarafından İçişleri Bakanlığı'na bildirilecek son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Büyükşehir Belediyeleri dışındaki belediyelere dağıtılır. İller Bankası'nda

¹⁰ "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.62

toplanan bu payın %3'üne karşılık gelen bölümü olan Belediyeler Fonu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı emrinde, İller Bankası'nda açılan bir hesapta toplanır. Bu fondan nüfusuna bakılmaksızın bütün Belediyelerin, İller Bankası'nın yıllık yatırım programına giren haritaları, imar planları, bütün tesisleri ve projeleri için Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanıp Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikteki esaslara göre tahsiste bulunulur.¹²

Belediyeler Fonu'nda toplanan paralarla yapılan ödemelerin 1997 yılında nasıl geliştiğini İller Bankası'nın 1997 yılı faaliyet raporundan öğrendiğimiz kadarıyla, Toplanan Belediyeler Fonu 233.131.746 milyon TL, Akaryakıt Tüketim Vergisi Tahsilatı 1.332.194 milyon TL, Boğaziçi İmar Müdürlüğü Fonu'na ayrılan miktar 4.605.424 milyon TL. Müşterek Fon Hesabı'na yatırılan miktar 216.727.855 milyon TL, Bütçe Ödeneği ve Diğer Fonlardan aktarma suretiyle Belediye Fonu'na Hazinece ödenen miktar 39.100.294 milyon TL, Toplam olarak bu gelirler 43.697.651 milyon TL'dir. Buradan; Ödemeler Toplamı 42.639.176 milyon TL olunca, sermayeye aktarılan miktar 675.805 milyon TL olmaktadır.

Ayrıca Belediyeler Fonu'nun yanı sıra İller Bankası'nın İl Özel İdare Payı ve Fonu ile Mahalli İdareler Fonu olarak gelirinin dağıtıldığı fonlarda vardır. Bunlara kısaca değinilecek olursa: İl Özel İdare Payı ve Fonu, 2380 sayılı ve bu Kanunda değişiklik yapılmasına dair 3004 ve 3239 sayılı Kanunlar gereğince, Genel Bütçe Vergi

¹¹ "Cumhuriyetimizin 75. Yılında İller Bankası'nın 65 yılı", İller Bankası Yayını, s.62

¹² "Cumhuriyetimizin 75. Yılında İller Bankası'nın 65 yılı", İller Bankası Yayını, s.62

Gelirleri Tahsilat Toplamı üzerinden İl Özel İdarelerine ayrılan paylar 1995 yılı Bütçe Kanunu'nun 72.maddesinin d ve e bentlerinin iptaliyle Ağustos 1995'ten itibaren %1,14, İl Özel İdare Fonu oranı ise %0.28 olarak uygulanmaktadır. Bir diğer fon olan Mahalli İdareler Fonu ise yine 2380 sayılı Kanun ve bundaki değişikliklerin gösterildiği 3004 ve 3239 sayılı Kanunlar gereğince Genel Bütçe Vergi giderleri tahsilat toplamının, 1995 yılındaki önceki fonun değişikliğiyle aynı sebepten, %2,08'i Mahalli İdareler Fonu olarak kullanılmaya başlanılmıştır. Toplanan bu fonun bakiyesi %0,18'i Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca Belediyelerin imar uygulamalarında, %0,35'ide İçişleri Bakanlığınca Mahalli İdareler için ilgili yönetmelikler gereğince kullanılmaktadır. Ayrıca her iki fonda, 3859 sayılı 1993 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 29.maddesi gereğince İller Bankası'nda toplanan bu fonların bütçe kapsamına alınması ile her türlü giderlerin bütçeye gelir kaydedilmesi ve bütçeden ödenek tahsisi şeklindeki uygulama nedeniyle Genel Bütçe Vergi Gelirleri tahsilatından ayrılan paralar Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'ndaki Müşterek Fon hesabına ödenmektedir.¹³

Bu fonlar 3-Mart-2001 24335 sayılı mükerrer, 4629 nolu Resmi gazetede yayınlanan şekli ile 1-Ocak- 2002 tarihinden itibaren kaldırılacaktır.

¹³ "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.42-43-44

2.2. GENEL BÜTÇE VERGİ GİDERLERİNDEN SAĞLANAN PAYIN ORTAKLARA DAĞILIMI

İller Bankası'nın en önemli görevlerinden birisi 2380, 3004, 2462 ve 3239 sayılı Kanunlarla toplanan Belediye ve Özel İdare hisselerinin dağıtılmasıdır.

Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı üzerinden Belediyelere %9,25, İl Özel İdarelerine de %1.70 oranında pay verilir. Bu paylar, gelir saymanları tarafından aylık olarak hesaplanıp, tahsil edilen ayı izlenen ayın sonuna kadar İçişleri Bakanlığı emrine ayrı ayrı hesaplara koydurulmak üzere İller Bankası'na yatırılır. İller Bankası kendisine borçlu bulunan Belediyelerin vakti gelmiş borçlarının taksitlerini bu paradan kesmeye yetkilidir. Belediye ve İl Özel İdare paylarını bu süre zarfında İller Bankası'na yatırmayan gelir saymanlarından gereken meblağlar %10 fazlasıyla tahsil olunur. İller Bankası kendisine yatırılan ve 1. maddesindeki esaslara göre ayrılmış bulunan payları ertesi ayın 15. günü akşamına kadar ilgili belediye ve İl Özel İdarelerine göndermeye mecburdur. Gönderilmesi geciken paylar, İller Bankası'nca bu kuruluşlara %10 fazlasıyla ödenir.¹⁴

Belediye ve İl Özel İdare payları 2380 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden aylık olarak hesaplanarak İller Bankası'na aktarılan; Belediyeler için %6,1, İl Özel İdareleri için %1,14 oranındaki miktar İçişleri Bakanlığı'nca bildirilen son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre dağıtılmaktadır. Bu

¹⁴ Nuri TORTOP, "Mahalli İdareler", Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 237 (Aralık 1991), s.317

Kanun'un 1. maddesi gereğince Banka Belediye ve İl Özel İdare paylarından vadesi geçmiş borç taksitlerini kesmeye yetkilidir.¹⁵

3-Mart-2001 24335 sayılı mükerrer, 4629 nolu Resmi gazetede yayınlanan şekli ile 1-Ocak- 2002 tarihinden geçerli olmak kaydı ile yukarıdaki oranlar yeniden belirlenmiştir.

Cumhuriyetimizin 75. Yılında İller Bankası 65 Yılı adlı kaynaktan düzenlenen verilere göre;

TABLO 1

2380 s. Kanununda 3239 s. Kanununun 130 ve 131. Maddeleri gereğince yapılan değişiklikle bütçe gelirlerinden aktarılacak miktarın 1997-1998 yılı oranı			
A- Belediyeler	B- Özel İdare	A+B	C- Mah. İdare Fonunun Dağılımı
1-Belediye Payı 6	1-Özel İd. Payı 1,14	Belediyeler	Bayındırlık ve
2-Belediye Fonu 3	2-Özel İd. Fonu 0,28	+	İskan Bak. 0.18
3-Mah.İd.Fonu 0,25	3-Mah.İd Fonu 0,28	İl Özel İdareleri	İçişleri Bak. 0.35
Toplam 9,25	Toplam 1,70	Genel Toplam 10,95	Toplam 0,53

2.3. BANKACILIK HİZMETLERİ

İller Bankası Cumhuriyet'in ilanından sonra kurulan ve bugüne kadar faaliyetlerini sürdüren ilk onbeş banka arasında yer almakla birlikte, görevlerinin niteliği itibariyle teknik hizmetlere ve yatırımlara

¹⁵ "Cumhuriyetimizin 75. Yılında İller Bankası'nın 65 yılı", İller Bankası Yayını, s.64

ağırlık verdiği için bankacılık hizmetleri yönünde önemli bir gelişme gösterememiştir. İller Bankası, Bankalar Yeminli Murakıplar Raporu, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının Teklifleri ve Banka Yönetim Kurulu'nun kararları ile Kalkınma ve Yatırım Bankası statüsüne dönüşmüştür.

İller Bankası, Kalkınma ve Yatırım Bankası statüsünde işlemlerini sürdürmekte olup, Belediye hizmetleri dışında, 4759 sayılı kuruluş kanununu ve konuma dayalı olarak hazırlanan “İller Bankası Kanunu Uygulama Yönetmeliği” ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nu değiştiren, 538 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 94. maddesi çerçevesinde ortak idarelere orta ve uzun vadeli kredi açmakta ve ticari kredili müşterilerine, Bankalara teminat mektubu kredisi kullandırılmakta ve Belediyelerle lehine kefalet mektupları tanzim etmekte ve yine anılan madde doğrultusunda mevduat kabul etmemektedir.¹⁶

Banka, Bankalar Kanunu çerçevesi içinde Yönetim Kurulu kararı ile aşağıdaki işlemleri yapmaya yetkilidir.¹⁷

- 1- Gerçek ve tüzel kişilerin en çok 91 gün vadeli senetlerini iskonto etmek ve Yönetim Kurulu'nca belirtilecek karşılıklar üzerine teminat ve kefalet mektupları, avans vermek ve cari hesaplar açmak.
- 2- Kendi mensuplarına teminat mukabilinde Bankalar Kanunu'nda tespit edilen miktar kadar kredi açmak
- 3- Tam karşılıklı veya Banka'nın ayrı amacına giren işlemleri için akreditifler açmak.

¹⁶ “İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu”, İller Bankası, s.50

- 4- Havale ve mahsup işleri yapmak, senet tahsil etmek.
- 5- Gerçek ve tüzel kişilerin tahvilini alma, satma, muhafaza etmek.
- 6- Banka'nın şubesi veya muhabiri bulunan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın şubesi veya muhabiri bulunmayan yerlerde ortak idarelerin veznecilik işlerini yapmak
- 7- Ortak İdarelerin, Banka kefaletini taşıyan senetlerini iskonto etmek ve senet reeskont ettirmek.

Banka'nın Bankacılık hizmetinde, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ile yürütülen ortak projesinde 29 Eylül 1994 tarihinde kurulan Yerel Yönetim paylarının toplu gönderilmesi dışındaki havale işlemlerini Elektronik Fon Transferi Merkezi'nde azami saatte gerçekleştirmektedir.

2.4. SİGORTACILIK HİZMETLERİ

İller Bankası'nın sermayesini %10 iştiraki olduğu (%10 hissesini elinde bulundurduğu) Güven Sigorta T.A.Ş.'nin acentalığı sıfatıyla Banka'nın ortağı olan Yerel Yönetimler'in ve diğer şahısların, firmaların tesis, araç, malzeme ve binalarının sigorta işlerine aracılık eden İller Bankası, 1997 yılı içerisinde 520 şahsın 860 Yerel Yönetim'in toplam 7.400.000.000 TL değerindeki kıymetlerinin sigortalımasını temin etmiştir. Ayrıca Yerel Yönetimler'in yangın, kaza ve nakliyat sigortalarından dolayı 1997

¹⁷ İller Bankası Kanunu Uygulama Yönetmeliği", R.G.T., (9 Mart 1990), S. 20456, s.14

yılı içerisinde meydana gelen çeşitli kaza tazminatları hiçbir ihtilafa meydana verilmeden Güven Sigorta Şirketi'nce sigortalılarına ödenmiştir.¹⁸

Banka, bu gerçekleştirdiği sigortacılık işlemiyle ilgili olarak Ortak İdarelerden, çeşitli şahıs ve firmalardan komisyon almaktadır. “Bu sigortacılık işlemleriyle ilgili 1997 yılında 14.977.763.490 TL komisyon tahsis edilerek banka gelirlerine aktarılmıştır.”¹⁹

Banka, Yerel Yönetimler'in sigorta bedellerini, bankaca dağıtılan kanuni paylarından taksitlerle kesmek suretiyle de tahsil etmektedir.

Bankanın sigortacılık geçmişine bakarsak, Belediyeler Bankası döneminde Banka'nın doğrudan yapabileceği ya da aracılıkla gerçekleştirebileceği bir görev olarak tanımlamıştı. Oysa İller Bankası kurulurken Banka'ya sigortacılık yapma yetkisi verilmemiş yalnızca aracılık yapabileceği hükmü bağlanmıştır. İller Bankası buna bağlı olarak aracılık fonksiyonunu Güven Sigorta Şirketi'nin sermayesine beşte bir oranda katılarak sürdürmüştür. İller Bankası iş yaptığı şirketin sermayesine 1959 yılında ortak olmuştur.

2.5. TEKNİK HİZMETLER

İller Bankası'nın teknik yardım fonksiyonunun kapsamına dahil bulunan işlerin başlıcaları şunlardır;

¹⁸ “Cumhuriyetimizin 75. Yılında İller Bankası'nın 65 Yılı”, İller Bankası Yayını, s.68

¹⁹ “İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu”, İller Bankası Yayını, s.5

- 1- Mahalli İdarelere ve istemler dahilinde bunların kurumlarına harita, plan, etüd ve proje yapmak veya yaptırmak, bunlardan toplu olarak yapılmasında yarar görülen işleri yatırım programına almak,
- 2- Banka'dan alınan ve kredilerle yapılan işlerin fenni gözetim ve denetimlerini yapmak. Bunlarda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yetki alanına giren işlere denetim yapılmaz.
- 3- Mahalli İdarelere ve Bağlı Kuruluşlara gerekli malzeme, alet ve edevatı satmak veya kiralamak
- 4- Tüm bu görevler için her türlü malzemeyi sağlamak amacıyla gereken tesislere doğrudan veya ortaklık yoluyla sahip olmak²⁰
- 5- Yerel Yönetim görevlilerinin yetiştirilmesi için eğitici kurslar açar.

İller Bankası'nın Ortak (Mahalli) İdarelere ihtiyaç duyduğunda makine, araç, gereç, malzeme ve eşyanın tedariki halinde satma ve kiralama yetkisi varken ilk yıllarda uygulanan yöntem, malzemenin yükleniciler eliyle sağlanmasıydı. Ancak daha sonra iç ve dış ticaret ile gümrük rejimindeki hızlı değişikliklerin doğurduğu zorluklar, büyük alımlarda ortak idarelerin mali kapasitesi yetersizliği, yüklenicilerin sermaye yetersizliği nedenleriyle, malzeme alımları Banka tarafından yapılmaya başlanmıştır. Kuruluş giderek iç ve dış piyasalardan yatırım malzemesi ve araçları sağlamaktan öte, 1950'li

²⁰ Halil NADAROĞLU, "Mahalli İdareler", İstanbul 1989, s.363

yılların ikinci yarısından ilgili alanda üretim faaliyetlerine katılmaya başlamıştır.

Günümüzde İller Bankası, asıl olarak piyasada Yerel Yönetim birimleri adına tüketici olarak yer alır. 1955-1985 arasında malzeme konusu ile alım-satım boyutu ile ilgilenen banka, 1985 yılından günümüze dek yalnızca alım-satım boyutu ile ilgilenir olmuştur. Hemen hemen tamamı içme suyu sektörüne, bu sektör içinde de boru alımlarına yönelik malzeme alımları, hem yurt içi hem yurt dışı piyasalardan sağlanmaktadır.

İller Bankası'nın yatırımcılık boyutu, teknik hizmetler içinde yer alırken, Yerel Yönetimler'in ve kurumların vücuda getirecekleri tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına imkan olmayan ya da Banka'ca toplu olarak yapılmasında fayda bulunanları gerçekleştirmek yetkisindedir. Bu yatırımlar, içmesuyu, kanalizasyon, arıtma tesisi, yapı ve sondaj işleri gibi alt ve üst yapı tesisleridir.

Bu teknik hizmetleriyle İller Bankası uzmanlaşmasını, personel eğitimi, teknik alt ve üst yapı araç-gereç ve yatırımlarıyla, Türkiye'nin dört bir yanında kuvvetli bir bölge teşkilatıyla hizmetlerini faal duruma getirmektedir.

İller Bankası'nın çalışmalarının ana hatları şöyle özetlenebilir: Banka'nın 1997 yılı yatırım programı 5.043.922.000.000 TL Belediye Katkısı, 33.500.000.000.000 TL Özkaynak olmak üzere toplam 38.543.922.000.000 TL olarak 24 Ocak 1997 22887 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan programa göre belediye katkılarının dahil olduğu İçmesuyu sektörüne 23.956.475.000.000 TL, Kanalizasyon sektörüne 10.656.200.000.000

TL, Yapı İşleri Sektörüne 3.111.247.000.000 TL'lik ödenek ayrılmıştır. Harita ve İmar sektöründe Belediye Katkısı olmadığı için harita sektörüne 700.000.000.000 TL, imar planı sektörüne ise 120.000.000.000 TL ödenek ayrılmıştır.²¹

Bu ödeneklerin İller Bankası'nın beklediği düzeyde gerçekleşmemesi üzerine yapılan yatırım programlarında ki eksik ödenek bütçesi, Bakanlıklardan kesintiye uğrayarak belirlenen düzeyde olmayınca diğer yatırım kalemlerinden fazla varsa yetersiz yatırımlara transfer yapılmış, Maliye Bakanlığından ek ödenek talep edilmiş bu şekilde, bütçe yatırımlara paylaştırılmıştır sonuçta değişen yatırımlar harcamalarının sektörlere dağılımı şu şekilde gelişmiştir: 1997 İller Bankası yatırım harcamaları 39.274.835.000.000 TL'lik revize programına göre %120,80 oranında gerçekleştirilmiştir.²²

Tablo 2'de ifade edilen işlerden (208-189) = 19 adet iş ön çalışmaları tamamlanamadığı için ihale edilememiştir. 1997 yılı Revize Programında İZSU (İzmir) Belediyesinin Katılım Payını 300 milyar TL, ESKİ (Eskişehir) Belediyesinin Katılım Payını 50 Milyar TL arttırarak revize edilmiştir.

²¹ "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu" İller Bankası Yayını, s.19-20

²² "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu" İller Bankası Yayını, s.19-20

TABLE 2. 1997 YILI REVİZE PRPGRAMINA GÖRE YATIRIMLARIN GERÇEKLEŞME DURUMU

(Milyon TL)

SEKTÖR	1997 YILI RESMİ PROGRAMI				1997 YILI REVİZE PROGRAMI				1997 YILINDA YAPILAN NAKİT HARCAMA			GER ÇEK LEŞME %’İ	NAKİT	
	İŞ AD.	PROJE TOP.	1997 YILI YATIRIMI		İŞ AD.	PROJE TOP.	1997 YILI YATIRIMI		ÖZ KAYNAK	BELEDİYE KATKISI	TOPLAM			
			ÖZ KAYNAK	BELEDİYE KATKISI			ÖZ KAYNAK	BELEDİYE KATKISI						
HARİTA	358	3.206.000	700.000	-	700.000	358	3.730.000	900.000	-	900.000	1.019.037	-	1.019.337	113,26
İMAR														
PLANI	208	220.000	120.000	-	200.000	189	219.380	130.000	-	130.000	148.064	-	148.064	113,90
İÇMESUYU	810	304.533.110	21.479.000	2.477.475	23.956.475	810	291.702.050	20.529.000	2.477.475	23.006.475	28.357.953	2.174.278	30.532.231	132,71
KANALİZ.	456	314.159.050	9.000.000	1.656.200	10.656.200	456	313.737.689	9.750.000	2.051.200	11.801.200	10.415.494	1.770.434	12.185.928	103,26
YAPI														
İŞ.TOP.	387	35.814.099	2.201.000	910.247	3.111.247	387	35.902.053	2.401.000	1.036.160	3.437.160	2.501.373	1.058.550	3.559.923	103,57
1.TURİZM	19	2.771.500	216.000	131.289	347.289	19	2.734.700	351.789	199.376	551.165	355.107	194.332	549.439	99,69
2.GIDA	57	3.909.459	245.000	159.199	404.199	57	3.909.159	304.900	198.074	502.974	312.727	193.394	506.121	100,63
3.ŞİŞELEME	6	1.152.000	90.000	66.827	156.827	6	1.111.857	114.663	105.864	220.527	120.734	112.587	233.321	105,80
4.BEL.HİZ.	305	28.031.140	1.650.000	552.932	2.202.932	305	28.146.337	1.629.648	532.846	2.162.494	1.712.805	558.237	2.271.042	105,02
TOPLAM	2219	657.932.259	33.500.000	5.043.922	38.543.922	2200	645.291.172	33.710.000	5.564.835	39.274.835	42.442.221	5.003.262	47.445.483	120,80

Kaynak : "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.23

TABLO 3. 1998 YILI YATIRIM TAVANLARI

Sektör	Dış kredi	Öz kaynak	Belediye katkısı	Toplam
Harita	-	2.000.000	-	2.000.000
İmar planı	-	250.000	-	250.000
İçmesuyu	1.135.000	37.000.000	5.118.265	42.618.265
Kanalizasyon	1.180.000	26.000.000	4.436.350	30.436.350
Yapı işleri:	-			
- Turizm	-	450.000	308.180	758.180
- Gıda	-	500.000	358.727	858.727
- Şişeleme	-	300.000	341.210	641.210
- Bel.Hizm	-	3.000.000	1.246.853	4.246.853
TOPLAM	2.315.000	70.000.000	11.809.585	81.809.585

Kaynak: "İller Bankası 1997 Yılı Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.25

22 Ocak 1998 tarih ve 23238 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe konulan 1998 yılı yatırım programında İller Bankası'na 11.809.585.000.000 TL'lik belediye katkısı 70.000.000.000.000 TL öz kaynak olmak üzere 81.809.585.000.000 TL'lik yatırım tavanı tanınmıştır.²³ 1998 yılı yatırım tavanının sektörlere göre dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir.

İller Bankası'nın 1997 yılı içinde programa dahil 645.291.172.000.000 TL proje tutarlı 2200 adet çeşitli iş üzerinde faaliyeti olmuş, bunlardan 23.940.225.000.000 TL tutarındaki 470 adet iş bitirilerek ortakların istifadesine arz olunmuştur. İçmesuyu sektöründe 135 adet işten 18 adeti, çeşitli yapı işleri sektöründe 62

²³ "İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu", İller Bankası Yayını, s.25

işten 28 adedi, Belediyelerince yetki verilmediğinden 1998 yılı programında çıkarılmış, bitirilen iş tutarları içmesuyu sektöründe 117 işe, çeşitli yapı sektöründe 34 adet işe aittir.²⁴ İller Bankası tarafından 1997 yılında üzerinde çalışılan, bitirilen ve 1998 yılına devreden işlerin seyri Tablo 4’de gösterilmiştir.

TABLO 4.
1997 YILINDA BİTİRİLEN ve 1998 YILINA DEVREDEN
İŞLER

İşin Nev’i	Adet	1997 Prog. Toplam Proje Bedeli	1997 Yılında Bitirilen İşler		1998 Yılına Devreden İşler	
			Adet	Tutar	Adet	Tutar
			Harita	358	3.730.000	168
İmar Planı	189	219.380	104	85.769	85	133.615
İçmesuyu	810	291.702.500	(117)135	15.152.262	675	276.549.788
Kana- lizasyon	456	313.737.689	1	4.478.226	455	309.259.463
Çeşitli Yapı İş.	387	35.902.053	(34)62	3.427.738	325	32.474.315
Toplam	2200	645.291.172	(424)470	23.940.225	1730	621.350.947

Kaynak: “İller Bankası 1997 Faaliyet Raporu”, İller Bankası Yayını, s.26

1997 yılı sonuna kadar söz konusu sektörlerden, içmesuyu sektöründe 144 trilyon TL. Kanalizasyon sektöründe 153.9 trilyon TL, yapı sektöründe 11.6 trilyon TL harcama yapılmıştır. Harita ve İmar

²⁴ “İller Bankası....”, a.g.k., s.26

Planı sektörleriyle beraber söz konusu projeler için 1997 yılı sonuna kadar yapılan harcama toplamı 309,9 trilyon'dur.

1998 yılı revize programı ile İller Bankası'na belediye katkıları dahil 85,4 trilyon TL'lik yatırım tavanı tanınmıştır. Bu miktar yatırımın 42.1 trilyon TL'si yapı işleri (%12,5); 2 trilyon TL'si harita (%2,3) ve 250 milyar TL'si imar planıdır. Bu durumda Banka yatırımlarının yaklaşık yarısı içmesuyu sektörüne ayrılmıştır.

İller Bankası 1998 yılında 87 trilyon TL proje bedelli 564 adedi yeni iş olmak üzere 1,3 katrilyon TL proje tutarlı 2282 adet iş üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu 2282 adet işin 514 trilyon TL proje bedelli 828 adedi içmesuyu; 693,8 trilyon TL proje bedelli 495 adedi kanalizasyon, 75 trilyon TL proje bedelli 529 adedi ise çeşitli yapı sektörüne aittir.

01.10.1998 tarihi itibariyle İller Bankası programı yatırımlarında sektörlere göre; 1,2 trilyon TL harita (563); 145 milyar TL imar planı (%64,1); 5,7 trilyon TL çeşitli yapı (%54) olmak üzere 62,2 trilyon TL (%72,8) fiziki yatırım gerçekleşmesi sağlanmış 1998 yılı programının da %100'ün üzerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.²⁵

3. İLLER BANKASI İLE ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ARASINDAKİ MALİ VE YÖNETSEL İLİŞKİLER

İller Bankası Genel Müdürlüğü Ankara merkezli olmak üzere Türkiye genelinde 18 Bölge Müdürlüğü'ne ayrılmış olarak

²⁵ "Cumhuriyetimizin 75.Yılında, İller Bankası 65 Yılı", İller Bankası Yayını, s.27-28

faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 1960'lı yılların ikinci yarısında Eskişehir'de bölge merkezi kurularak faaliyetlere başlanılmıştır.

Eskişehir, İller Bankası Kapsamında 4. Bölge Müdürlüğü olarak yer alır ve merkez ildir. Çünkü bölge müdürlükleri kapsamında oluşturulan iller en az iki ili kapsayan ve birinin genel merkez olmasıyla oluşur. Eskişehir 4. Bölge Müdürlüğü kapsamında Eskişehir, Kütahya, Afyon ve Bilecik, Merkez, İlçe ve Belde Belediyeleri yer alır. Bu dört ilin içmesuyu, kanalizasyon, harita, aplikasyon, belediye binası, soğuk hava deposu, garaj, mezbaha, hamam otel, gazino, iş hanı, hal, Pazar yeri, çeşme, yol, otopark, park-bahçe gibi yapı tesislerinin ihalesi ve kontrolörlüğünü yürüten İller Bankası 4. Bölge Müdürlüğü Belediyelerin ihtiyaçlarını yatırım açısından karşılamış olur.

3.1. İLLER BANKASI'NIN ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE İLİŞKİLERİNDE ELE ALINAN HİZMETLER VE YATIRIMLAR

3.1.1. İller Bankası İle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Arasında Yapılan Kanalizasyon Proje İşlemleri

Eskişehir Merkez Kanalizasyon İnşaatına ilişkin hak ediş dengeleme tablosundan aldığımız verilere göre 1988 yılından beri kanalizasyon yapımı ihalesi ile İller Bankası'nın hak edişleri 1.154.456.000.201 TL'dir. Artık, 1999 yılından itibaren ihale açımı ve kanal inşaatı yapımı ESKİ Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilecektir.

1983-1998 Yılı Hakediş \Rightarrow 1.159.320.847.662

1983-1988 Yılı Hakediş \Rightarrow 4.864.896.461

1.154.456.000.201.-TL,

1988-1998 yılı proje, beton,
çimento, demir, inşaat yapımı
bedelleri

Kasım dahil 1998 itibariyle 1983 yılı fiyatlarıyla bu işin toplamı 5.203.689.357 TL, 1988 yılının 1983 yılı fiyatlarıyla bu işin toplamı 1.593.414.283 TL ise aradaki fark 3.610.275.074 TL olur.

1988 ile 1998 arasındaki on yıllık sözleşme bazında fiili 1983 (baz yılı) fiyatlarıyla kanal yapımına 3.610.275.074 TL fiyat biçilmiştir.

Bunu 1998 şartlarına getirdiğimizde; (bu işe ait katsayı olan 1273,90 (bu oran Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Resmi Gazete’de yayınlanıyor) ile çarpılarak 4.599.129.616.768 TL olarak bulunur.) Bu miktar 1988 yılından itibaren yapılan harcamaların tutarının bugünkü değerine eşitidir.

İller Bankası 4. Bölge Müdürlüğü’nün 1999’da yapılacak toplam kalan işi 3097 metre olarak kanalizasyon sektörüne aittir. ESKİ’ye de 1.282.000 metre işten, şebeke bazına girdiği için yapılmış miktarı 282.000 metredir. Kalan 1.000.000 metre 1998 şartlarıyla 2,5-3 Trilyona mal olur.

Kanalizasyon işi için ESKİ Genel Müdürlüğü’nün kuruluşu, 3. yılında olduğu için

1996-1997-1998 yılı verileri şu şekildedir:

1996 Yılı: 57.400 Milyar TL toplam bütçe ile başlanan kanalizasyon yapı işlerinden,

41 Trilyon TL İller Bankası Bütçesi ayrılan öz kaynağı,

16.400 Milyar TL ESKİ Genel Müdürlüğü Payı

olarak Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden gelmiştir. İlave olarak 30.015 Milyar gelmesiyle toplam 87.415 Milyar TL'lik bir bütçe oluşturulmuş ve harcanmıştır.

1997 Yılı: 112 Milyar TL toplam bütçeyle yapılan kanalizasyon işine,

80 Milyar TL İller Bankası öz kaynağından

32 Milyar TL Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden

katkı gelmiş, ilave olarak 182,090 milyar gelmesiyle toplam 182.202 Milyar harcama yapılarak kanalizasyon işi gerçekleştirilmiştir.

1998 Yılı: 490 Milyar TL olarak oluşturulan toplam kanalizasyon işi bütçesi şu şekilde gerçekleştirilmiştir.:

350 Milyar TL İller Bankası'nın bütçesinden ayrılan pay

140 Milyar TL Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin

katkısı olmuştur. İlave olarak 180 Milyar TL gelmiş toplam 670 Milyar TL harcanmıştır.

İller Bankası 4. Bölge (Eskişehir) Müdürlüğü Kanalizasyon İş Takip Çizelgesi'nden çıkardığımız sonuca göre 1983 birim fiyatlarıyla

ana sözleşme ile ihaleye çıkışta keşif bedeli 6.850.000.000 TL, ihale bedeli 4.206.585.000 TL, onay tarihi ve sayısı ise 16.12.1983/38712'dir. 16.11.1993/7816 onay tarih ve sayısı ile iş tamamlanmış olup keşif bedelinin %30'u olarak 2.055.000.000 TL daha alınmıştır. Bu işlerde müteahhit tenzilatı %38,59 idi. İhale bedelinin %30'u da gerçek yüklenicinin eline verilen miktar olarak 1.251.975.500 TL'dir. Toplam 8.908.00.000 TL keşif bedelli ve 5.458.560.500 TL ihale bedelli kanalizasyon işi 83-93 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu işin %2,24'lük kısmı bitmiş. %6'lık iş kalmış olmakta, %30 kesin iş miktarı olarak belirlenmektedir. 83 baz yılına göre 200 Milyonluk iş kalmış 99 yılına devredilecek şekilde, en son hakedişe göre ödeme tutarı ise 1.159.320.847.662 TL'dir.

İnşaat Karakteristiklerinden Kanalizasyon yatırımı sırasında gereken beton borulardan İller Bankası 4. Bölge ve ESKİ Genel Müdürlüğü ortaklaşa kalan işi şöyle paylaşmışlardır:

Şebeke'den küçük çaplı beton borulardan İller Bankası 917 m, 522 m ve 1858 m'lik işleri yapmış ve döşemiştir, diğer tüm işleri ESKİ tamamlamıştır.

Kanalizasyon Yatırım Durumuna göre 1998 Yılı Proje Tutarı 6,120 Trilyon TL'dir. 1998 yılı sonuna kadar harcanan 242.592.400.000 TL'dir²⁶

²⁶ İller Bankası 4. Bölge (Eskişehir) Müdürlüğü Kontrol Mühendislerinden İnşaat Yüksek Mühendisi Gülay ERDİR ile yapılan görüşme sonucu edinilen bilgiler

3.1.2. İller Bankası ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Arasında Yapılan İçmesuyu Projesi İşlemleri

İller Bankası 4. Bölge Müdürlüğü'nün Eskişehir İçmesuyu tesisinde Arıtma Tesisi İnşaatı 1997 yılı sonuna kadar harç olarak 143.089.916.000 TL şeklinde oluşmuştur.

İş Programları Dilimleri Olarak Yıllara Göre Gerçekleştirme Tutarları Tablo 5'de şu şekilde gösterilmiştir.

TABLO 5

YILLAR	1984-1996	1996	1997	1998
Keşif Bedeline Göre	1.849.874.007	91.674.006	103.174.827	100.277.181
Yıl İçi Gerçekleme	1.849.874.007	91.674.006	103.176.808	66.624.086
Gerçekleşme %'si	100	100	100	66

Kaynak: İller Bankası 4. Bölge Müdürlüğü

Görüldüğü gibi 1998'e doğru yatırım harcamasında içmesuyu arıtma tesisi, proje bazında bir azalma göstermiştir.

Eskişehir İçmesuyu Arıtma Tesisi 1. kademedeki 320.000 m³/gün 2. kademesi ile birlikte 480.000 m³/gün hamsuyu artıracak şekilde dizayn edilmiştir. 1. kademe inşaatında hamsu alma yapısı, durultucu havuzları, filtre havuzları, kontak tankı ve temiz su deposu, temiz su çıkışı terfi binası taşkın kanalı, idare bina bakım atölye ve ısı merkezi, su deposu, temiz su çıkışı terfi binası taşkın kanalı, idare bina bakım

atölye ve ısı merkezi, 16 adet işletme tesisleri, kimya binası, klorlama binası ve teknik galerileri yer almaktadır.

1. kademe inşaatı 1981 yılında ihale edilmiş ve 09.02.1990 tarihinde geçici kabulü yapılarak tesis Eskişehir Belediyesi'ne devredilmiş bulunmaktadır. Halen tesis Büyükşehir Belediyesince işletilmekte olup şehrin içmesuyu ihtiyacının tamamı buradan karşılanmaktadır.²⁷

3.2. İLLER BANKASI 4.BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ (ESKİŞEHİR) 1998 YILI FAALİYETLERİ

TABLO 6. OCAK 1998-KASIM 1998 YATIRIMLARI (01.11.1998 İTİBARIYLA TL)

Yüklenici Adı	Bugüne Kadar Genel Müdürlükten Gelen Yetki	Bugüne Kadar Yapılan Sarf
Eskişehir (Merkez) Kanalizasyon. Öz İnş.Tic. San.A.Ş.	670.000.000.000	599.186.485.957
Eskişehir (Merkez) İçmesuyu, Öz İnş.Tic. San.A.Ş.	95.000.000.000	77.510.074.188
Afyon (Merkez) Kanalizasyon, Tümtaş Tüm İnş.San.A.Ş.	477.138.896.416	450.008.462.457
Afyon (Dinar) Belediye Hizmet Binası, Ergin İnş.Turz.San.Tic.A.Ş	107.500.000.000	84.544.324.011

Kaynak: İller Bankası 4. Bölge Müdürlüğü

²⁷ "İller Bankası Vakıf Dergisi" İller Bankası Yayını, S.11 (Kasım 1992), S 14-15

4. İLLER BANKASI'NIN HİZMETLERİNDEN DOLAYI ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

4.1. KREDİ İŞLEMLERİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

İller Bankası kanalıyla mahalli idarelerin kullandığı kredilerle uzun vadeli kredi ayırımı yapmadan Banka Özkaynaklarından kullanılan kısa ve uzun vadeli ve Banka dışı yabancı kaynaklardan kullanılan kısa ve uzun vadeli olarak ele alınıyordu. İller Bankası'nın başlıca iki amacı mahalli idarelere kredi sağlamak ve yatırımlara kredisiyle destek olmak şeklindeydi, fakat yıllar itibariyle bu amaçlarını gerçekleştirmesindeki rakamların düşmüş olması önemli kaynak sorunları yaşandığını gösteriyor. Bu kaynak sorunun elbette görevlerini yerine getirememesini sağlıyor. İller Bankası'ndan açık kredi talebinde bulunan Yerel Yönetimler bu kredileri yatırım harcamaları için değil de personel giderleri ve diğer cari harcamalar için talep ediyor durumdalar. Yerel Yönetimlerin sondaki paylarına mahsuben dış kaynaklı ve kısa vadeli-yüksek faizli kredi almaları daha da dar boğaza girmelerine neden olur. Bu borçlarına karşılık paylar kesildiğinde, hükümeti sıkıştırıp, çeşitli senaryolar oluşturarak tahkim yasaları çıkarılması istenmekte.

Edinilen kredilerin geri dönmesi de bir sorun oluşturmaktadır. Özellikle Belediyeler Fonu'ndan tahsis edilen kredilerin Danıştay'ın

8.Dairesi'nin 31.10.1989 tarih ve 1988/1207 esas ve 1989/817 karar sayılı Kanunu ile Belediyeler Fonu Yönetmeliği'nin borçlanma ve kredinin geri dönüşümü ile ilgili hükümleri iptal edildiğinden, 1989 yılı yatırım programındaki işlerin yıl içi harcamaları ile müteakip yıllardaki yatırımların yıl içi harcamalarının tamamı, hibe şeklinde tahsis yapılmıştır.

Son yıllarda ortak idareler tarafından talep edilen kısa vadeli kredilerin miktarlarındaki artış, İller Bankası'nın diğer bankalardan piyasa şartlarına göre kısa vadeli borçlanmasını sağlar ve bu fonları bir komisyon ilave ederek ortak idarelere kısa vadeli kredi olarak aktarmaktadır.

Kredi borcundaki artışın nedenleri şunlara bağlanabilir:

- 1- 5 Nisan 1994 kararlarından sonra faizlerin çok yükselmesi ve bu faizlerden borçlanılmak zorunda kalınması
- 2- Bazı Belediyeler'in Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülmesi yüzünden krediyi kullandıkları zaman normal il belediyesi statüsünde olan Eskişehir, Antalya, Erzurum, Diyarbakır, Mersin, İzmit ve Samsun 02.09.1993 tarih ve 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülünce bu illerin İller Bankası'ndaki paylarında yaklaşık %65'lik bir azalma olmuştur. Günümüzde de Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülen her il için İller Bankası'nda bu sorun yaşanmaktadır. Çünkü bu iller Büyükşehir Belediyesi olunca İller Bankası tarafından 2380 sayılı Kanun gereği dağıtılan payları azalmış, 3030 sayılı Kanun gereği dağıtımı Maliye

Bakanlığı tarafından yapılan payları artmıştır. Böylece bu iller mali yönden, payları bakımından İller Bankası'nın kontrolünden çıkmıştır.

3- İller Bankası'nın kefil olduğu bazı borçların Belediyeler'ce ödenmemesi bir diğer sorundur. Bazı Büyükşehir Belediyeleri İller Bankası kefaletinde aldıklarını ödememişlerdir. Ödenmeyen bu borçları İller Bankası üstlenerek, yabancı kaynaklı kısa vadeli kredi olarak söz konusu Belediyelere yansıtmıştır. Bu arada, yanan, değeri düşen meblağlar da olmuştur. (Örneğin Ankara Mamak Viyadüğü işi)

4- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden gelen payların oranının düşürülmesi bir ara İller Bankası'nın dağıtımı yapacak paylarında azalmaya neden olmuş fakat 1994'teki %6'dan %5.30'a düşürülen oran 1995-1996-1997 yıllarında yine %6 oranında uygulanmıştır.

5- Her seçim döneminde aşırı artan Belediye giderleri, geri dönüşünün olmamasından dolayı Belediyelere, dolayısıyla İller Bankası'na yük getirmektedir. Kamu hizmeti gerekçesiyle alınan kısa vadeli krediler -ne şekilde bir kamu hizmeti yapılacağına dair bir hükmün olmaması yüzünden- seçim dönemlerden istismara uğramaktadır.

4.2. FONLARDAN GELEN YARDIMLARLA İLGİLİ SORUNLAR

İller Bankası'na Genel Bütçe'den ve ilgili Bakanlıklar'dan gelen fonlar ile Banka'dan dağıttığı fonlarda günümüze kadar birçok değişiklik yapılmıştır.

2380 sayılı Kanun gereğince Bayındırlık ve İskan Bakanlığı emrinde bulunan Belediyeler Fonu'ndan Yönetmeliğine göre nüfusuna bakılmaksızın Belediyelere harita, imar planı, alt ve üst yapı tesisleri için bunlara ait projelere fon tahsis ve tevzi edilmektedir. Ayrıca daha önce de belirtildiği üzere Belediyeler Fonu'na 3074 sayılı Akaryakıt Tüketim Fonu'nda toplanan paranın 50,8'i aktarılmaktadır.

1993 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile de İller Bankası'nda toplanan Belediyeler Fonu'nun bütçe kapsamına alınması ve her türlü gelirin bütçeye gelir kaydedilmesi ile bütçeden ödenek tahsisi şeklindeki uygulama yüzünden Genel Bütçe Vergi Gelirleri tahsilatından ayrılan paralar bu fonun gelir hesabına kaydedilmekte ve bu hesaptan %2 oranında Boğaziçi İmar Müdürlüğü Payı kesintisi haricinde herhangi bir kesinti yapılmayarak Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası nezdindeki Müşterek Fon Hesabına ödenmektedir. İller Bankası'nda toplanan bu fondan kanun ve karnamelerde belirtilen oranlarda, 1993 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'na, Hazine Payına ve Afetler Fonuna kesinti yapılmıştır.²⁸

Belediyeler Fonu'ndan tamamen hibe suretiyle tahsis yapılması, Banka yatırım programında yer alan işlerde finansman açığına ve yatırımlarda kısıtlamaya gidilmesine yol açmıştır. Belediyeler Fonu yatırımların en önemli kaynağını oluşturmaktadır.

Ayrıca Belediyeler Fonu'ndan tüm Belediyeler yararlanamamakta; Devlet Planlama Teşkilatı'nca yatırımları İller

²⁸ "Yerel Yönetimler, Sorunları-Çözüm Önerileri", Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı Yayınları - 1 Haziran 1996, S199

Bankası'nın yıllık yatırım programına girmesi uygun görülen Belediyeler yararlanmaktadır. Dolayısıyla Fon'un hibe olarak kullandırılması Fon'dan yararlanamayan Belediyelerin aleyhine adaletsiz bir gelir dağılımına yol açmaktadır.

İller Bankası söz konusu fonun, harita ve imar planları için hibe şeklinde, İller Bankası'nın yatırım programlarına giren tüm tesisler ile bunlara ait projeler için 15 ile 25 yılda geri alınmak üzere borç şeklinde kullandırılması yönünde 2380 sayılı Kanun'un 1.maddesinde değişiklik yapılması için iki defa Kanun teklifi hazırlanmış, ancak bu tekliflere Maliye Bakanlığı hayır demiştir. Bu ikilem siyasi ve hukuki alanda güveni sarsmış, ayrıca yetki devrinin karmaşaya yol açtığı göstermiştir.

Birçok ortak yönetimin fon talebi İller Bankası'nın hepsine yetişmesi ve yatırım programına alınmasını zorlaştırmaktadır.

Tüm fon dağıtımı ve toplanması sırasında denetimin yetersizliği, yargı yoluna gidilmemiş olmasından anlaşılmaktadır. Burada siyasal baskının üstün olduğu, onun sözünün geçtiği ortaya çıkar.

Fon dağıtımı ve toplanması işlemlerinde İller Bankası'nda bu onunun iyi bilinmeyen, yetersiz kadroyla işleri yürütmesinden dolayı çoğalmaktadır.

İller Bankası'nın yatırımlarının çok veya az olması da banka'nın fon yönetimiyle ilgilidir. banka'nın yatırımlarındaki reel azalış fiyat artışlarından etkilenmektedir. Bu durum yatırımların temel kaynağının, Belediyeler Fonu'nun, azalmasıyla ilgili olmasındandır. 1993 yılından itibaren Fon bütçe kapsamına alınarak ödenek tahsisi

usulü uygulamaya başlanmıştır. Ancak Fon'da toplanan paraya göre öneli oranda kesinti yapılarak çok düşük miktarda ödenek tahsisi yapılmıştır. Ödenek tahsisindeki düşüklüğe karşın tahsis edilen ödeneğin tamamı da kullandırılmayarak başka fonlara aktarma yapılmıştır.

4.3 BANKACILIK HİZMETLERİYLE İLGİLİ SORUNLAR

İller Bankası, adı Banka olmasına rağmen nitelik bakımından bankacılık sistemi içine dahil edilmez. Kuruluşun konumu kamu yönetimi –ulusal bankacılık- sistemi ve inşaat sektörü üçlüsünden kesişme alanıdır.

Bir banka olarak kurulmuş olması, kredi sağlama amacı ve görevi açısından olumlu bir yoldur. Zaman içinde kurumun başka özellikleri çok geri kalmış ve yatırımcılık işleri çok ağır basmıştır.

İller Bankası 3182 sayılı Bakanlar Kanunu'na göre Kalkınma ve Yatırım Bankası statüsündedir. Kalkınma ve Yatırım Bankaları diğer bankalardan ayrıcalıklı olarak kaynak yaratma yetkilerine sahiptir.

İller Bankası'nın ticari bir gayesi ve kâr gütmeye amacı yoktur. Kuruluşu itibariyle Banka'nın ortakları şahıs değil devlet teşekkülleri olan İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köy İdareleri ve bunlara bağlı birliklerdir. Ancak yine de Devlet Bankası sayılmaz. Çünkü Özel İdarelerle oluşan sermayesinden dolayı ortaklık kuruluşları vardır.

Ancak bunlar sermayeleri oranında söz hakkına sahip olamazlar, yine kendileri kullanırlar çünkü.

Ayrıca Bakanlar Kanunu'na göre Kalkınma ve Yatırım Bankaları Finansal kiralama Leasing işlemleri yapabilmektedir. Ancak bu yetki de diğer varolan ama kullanmadığı yetkileri arasındadır.

Kısa adıyla Özelleştirme Yasası olarak tanımlanan 4046 sayılı Yasanın geçici 3.maddesine göre, İller Bankası, özelleştirilecek kamusal sermayeli ticaret yatırım ve kalkınma bankaları kapsamında olan ve özelleştirilmeye hazırlık işlemlerini bir an önce tamamlaması gereken bir banka konumundadır. Ancak buradaki sorun, İller Bankası'nın sermayesinin devlete ait olmamasından dolayı özelleştirme yapmaya hakkının olmamasıdır.

Banka'nın 3182 sayılı Bakanlar Yasasına göre ticari mevduat kabul edebilme özelliğinde olduğunun öne sürülmesiyle, Yerel Yönetimler ile arasındaki iki yönlü para akışının başka aracı bankaya gerek kalmadan yapabilmesi şeklinde yorumlanmıştır. Ancak bankacılı hizmetlerine fazlaca yönelme İller Bankası'nın teknik hizmetleri yürütmede aksaklıklar yaşayacağını gösterir. Ticari bankacılığın ticari ve pahalı olması İller Bankası'nın görevlerinden uzaklaşmasını sağlar, tek bankacılığa yönelmesini. Ancak İller Bankası'nın kuramsal ve hukuksal olarak ticari mevduat toplayacak bir banka haline dönüştürülmesi kolay olabilir ama asıl önemli olan uygulamada geniş bir örgütlenmenin sağlanamayacak olmasıdır.

4.4. TEKNİK HİZMETLERDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

İller Bankası'nın teknik hizmetlerinin içinde olan tüm yatırım harcamaları, yatırım teşvikleri, yatırımlara kredi sağlaması tüm yapısını ilgilendirir. Şöyle ki, Banka yeterince özerk olmadığı için finansman sağlaması güçleşebilmekte, Yerel Yönetimlere pek söz hakkı tanımamaktadır. Yerel Yönetimlere yeterince teknik yardımda bulunamamaktadır. Yatırımları gerçekleştirecek teknik hizmetlere bakacak personelini eğitememektedir. Özel İdarelere yatırım götürürken teknik hizmetlerin maliyeti yükselmektedir. Ancak bir çok işi de Yerel Yönetimler yapabilecekken gereksiz yere İller Bankası bunları üstlenmektedir.

Teknik güce sahip bir merkezi kurum, yalnızca küçük belediyelere değil, çok daha büyük belediyelere de etkilidir. İller Bankası bu durumda ileri teknoloji ve proje üretimi sağlamalıdır. Birçok ilin de arıtma tesis laboratuvarları bulunmamakta, pis su arıtma, içme suyu sağlama, kanalizasyon yapımı testlerinden geçirerek, en sağlıklı şekilde halka sunmayı gerçekleştirememektedir. Düzenli şehircilik, şehir bölge planlama, sağlıklı kentleşme, yolların, yeşil alanların uygun yerlere ve yoğun olarak yapılmasını gerçekleştirememekte hâlâ eskiden kalma şehirleşme planları güdülmektedir. Doğayla iç içe sağlıklı kentler kurmayı vücuda getirememekteler. Bunun için elbette güçlü finansman ve eğitilmiş insan gereklidir. İller Bankası bu iki ögeye yeterinden fazla sahip olmalıdır.

İller Bankası'nın gerçekleştirdiği teknik hizmetler azalmaktadır. İller Bankası yüksek maliyetli ve verimsiz çalışmalarıyla, ortak idarelerin alt ve üst yapı ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bunda dönemin hükümetleri de rol oynar.

Teknik hizmetlerin sürelerinin uzaması, Banka'nın verimsiz çalıştığına da göstergesidir. İller Bankası'nın yatırım kaynaklarının azalması yatırım sürelerinin 2-3 yıl olması gerekirken 8-10 yıla çıkmasını sağlamaktadır. Bu durum daha olumsuz bir ortam yaratır. Çünkü edinilen kredilere faiz yükü binmesiyle, yılların uzaması, zor geri ödeneceğini gösterir.

4.5. İLLER BANKASI İLE BELEDİYELER ARASINDA ORTAYA ÇIKAN SİYASİ VE HUKUKİ SORUNLAR

İller Bankası ve Belediyeler arasındaki siyasi sorunlarda temel neden doğal olarak partililik anlayışıdır. Parti içi çekişmeler daha seçim olmadan Belediye ve Kamu Kuruluşu personellerini olumsuz etkiler. Tedirginlik yaratan bu durumlar çalışmadaki verimi düşürür. Seçim sonrası aşırı istihdam yaparak seçmene hoş gözükme çabaları ücretleri aşağıya çeker, kuruluşlardaki maliyetleri yükseltir. Seçime hazırlanan Belediye Başkanları aşırı harcamaları ile belde de fiyat artışlarına neden olurken, İller Bankası'nda yardımlarını (4759 sayılı İller Bankası Kanunu gereği Kamu Hizmeti yapma istemiyle talep edilen ödeneği Belediye'ye vermek zorundadır.) olarak, gereksiz yere harcamalara sebep olurlar. Çünkü Kamu Hizmeti yapma talebinin gerçek nedeninin belirtilme zorunluluğu yoktur yasada. İstenildiği gibi

kullanılan bu finansal yardım, İller Bankası'nın daha gerekli bir yatırımına finansör olabilecek niteliktedir. Düşünülmeden hareket edilen bu ülkemiz siyasi yapısında, Belediye Başkanlarının ve partizanlarının tekeli Kamu Kurum ve Kuruluşlarına tüm olumsuzluğu ile yansır.

Şehre asıl gereksinim duyduğu hizmetlerin ulaştırılması gecikir, alt yapı tesisleri çabuk ve düzgün yapılmadığı için sağlık problemleri ortaya çıkar, belediyenin imkanları tüm sorunları karşılamaya yetmediği için istenilen teknik ve mali yardımlar yine kendi finansörlüğünde gerçekleştiğinde ne kadar aracı ve yatırımcı kuruluş olan İller Bankası'na gidilse de yapıdan gelen yanlışlar beldeyi geliştirmeye yetmez.

Hükümetlerin çok sık değişmesiyle, değişen kadrolar ve başlanılan yatırımlar bir sonraki (başta gelen) Yerel Yönetim birliklerinin programına ters düşme durumuyla karşılaşır ve iptal edilmesi veya ağırdan alınmasına yol açar. Ayrıca işin başlangıcına ait prosedürler, sözleşmeler eski yönetimle birlikte ortadan kaybolabilir. Tüm bu risklerden hatta gerçekleşen durumlardan sonra eski bilgilere ulaşamaması tüm yatırımları teknik ve mali yönden zor duruma sokar. Ayrıca denetim olayı, İller Bankası'nın kendi içinde, Belediyenin kendi kuruluşları ve merkezi yönetiminin ilgili tüm birimleriyle (İller Bankası'nı denetlemeye yetkili organlar kendi Kanunu'nda belirtilen duruma göre, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, İller Bankası Genel Kurulu'dur.) sağlanırken, sermayenin aktarımı, fonların tahsisi ve dağıtımı konularında hiçbir sorun çıkmaması garip karşılanır. Ve bu konuda hiçbir yargı denetimi yapılmaması için siyasi

prosedür içinde ve kendiliğinden, çıkar ilişkileri sayesinde çözüldüğünü anlatmaktadır.

Karşılaşılan tüm siyasi ve hukuki sorunlar sadece ve sadece Köyleri, Belediyeleri ve İl Özel İdarelerini dolayısıyla ülkeyi kalkınmada gerilemeye, yatırımlarda gerçekleşmemeye, eğitimde yerinde saymaya götürüyor.

Sadece el değiştirmiş olan finans kaynaklarının İller Bankası veya Belediyelerce en verimli ve en etkin nasıl kullanılacağı üzerinde yoğunlaşmalı. Yaşanan tüm olumsuzluklar yatırım harcamalarının ve tüm teknik hizmetlerin yerine geç gelmesini veya hiç gelmemesini sağlıyor.

Ayrıca Belediyelerin dış proje kredisi taleplerinin değerlendirilmesi, bunlara hazine garantisi olacak mı, kredi geri ödemelerini Belediyenin hangi kaynaktan yapacağı sorunları da vardır.

Türkiye’de 1996’da kurulması kararlaştırılan ve 1997 Haziranında faaliyete geçecek olan Belediye sayısı 26’dır. Hâlâ faaliyette olan Belediye sayısı Mart 1997 itibariyle 2801 olduğuna göre, yeni kurulanlarla birlikte bu sayı 2827’ye ulaşmıştır.²⁹ Bunun asıl nedeni, 1580 sayılı yasanın, il ve ilçe merkezlerinin dışında bulunan kırsal nitelikli yerleşim yerlerinde belediye örgütü kurulabilmesi için 2.000 nüfus kriterini esas almasıdır. Bunun doğal sonucu olarak da, günümüzde Belediyelerin %65’inden fazlasının nüfusunun 5.000’den az, %80’inden fazlasının nüfusunun da

10.000'den az olduğu gör÷lmektedir. Bu nedenle il ve ilçe merkezlerinin dışında bulunan herhangi bir yerleşim biriminde belediye örgütü kurulmasına gidilirken bu yasadaki 2.000 nüfus kriterinin en azından 5.000 yada 10.000 nüfus kriterine yükseltilmesi gerekir.³⁰

İller Bankası'nın sermaye kaynakları devletle ilgiliydi; benzeri olan Batı kurumlarında olduğu gibi özel birikimlerden kaynak yaratmayı hukuki niteliği olarak uygulayamıyor.

Banka hizmetlerinin tümüyle Belediyelere yönelik olması, ÷lke için hızlı kentleşme süreci olduğundan haklı bulunabilir ancak İl Özel İdareleri ve Köylerle olan sınırlı ilişkisi gözden geçirilmeli.

İller Bankası ve Belediyeler bir yatırıma birlikte girişimci oluyorsa demek ki ne özel yatırım (fiyatlandırma yapan, kâr güden, çıkarını koruyan sektör) ne de kamu sektörü (halka hizmet sunmayı amaçlayan, finansmanı az, fiyatlandırma yapamayarak, kimseyi faydadan dışlamayan, kâr amacı gütmeyen) bu hizmeti gerçekleştirmeyecek olgusu vardır. O halde bu iki sektörün iş birliği ile yatırımlar gerçekleştirilmeli

Türkiye'de tek sorun var olan kaynaklara ulaşılamaması ve doğru kullanılamamasıdır. Yerel Yönetimler herşeyi merkezden gelen yetersiz mali kaynağa bağlayarak ortaya çıkarlar. Merkez yönetim de bu konuda altyapı finansmanına çözüm için İller Bankası eliyle yaptığı hibeleri gösterir. Oysa bu yol İller Bankası'nın kaynaklarını azaltmaktadır.

²⁹ İller Bankası Dergisi, Aralık 1997

Yapılan projeksiyon hesaplarına göre 2000 yılında nüfusumuzun en azından %70'inin kentlerde yaşayacağı öngörülmüştür. Buna göre İller Bankası'na kentsel planlama, imar planı, kentsel altyapı hizmetleri bakımından büyük işler düşecektir. Ancak ülkenin demografik yapısı, Belediyelerin kentsel yaşamı sunması, yatay ve dikey nüfus hareketleri, hızlı doğal nüfus artışı, kırdan kente göç İller Bankası ile Belediyeler arasındaki olumsuzlukları arttıracığa benziyor.

Su ve Kanalizasyon Sektörünün 1990-2005 yılları arasında 16 milyar doların üzerinde bir pazar oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu dönem için yapılan finansman planında, bu tutarın %48'lik kısmının kredi ile karşılanması öngörülmektedir. Bir başka deyişle Yerel Yönetimler, kamu kaynaklı kredilendirme sisteminin ortadan kaldırılması nedeniyle, yerli-yabancı mali sistem için 8 milyar dolar büyüklüğünde bir kredi alıcısı olacaklardır. Bu kredinin maliyeti ve geri ödeme istemi üzerinde özenle durmak gerekir. Çünkü mali sistemin kredisi anapara+faiz+döviz kuru toplamı olarak geri ödenecektir. Özel krediye dayalı finansman modeli, gerekli kaynağı devlet bütçesinden değil, "kullanan öder" formülü ile tek tek halk tarafından yapılacaktır. Bunun anlamı, kamusal hizmetlerin kamusal olmaktan çıkması, ticarileştirilmesidir. Bu durumda kentsel altyapı sorununun salt teknik-finansal bir sorun değil, özünde sosyo-politik bir sorun olduğu ortaya çıkar³¹

³⁰ İsmet TAYŞI, "İller Bankası'nın Yeniden Yapılanmasına Yönelik Öneriler", İller ve Belediyeler Dergisi, Kasım 1997, s.658

³¹ Birgül A. GÜLER, "Kentsel Altyapı Finansmanı, Belediyeler Bankası: 1933-1945", Amme İdaresi Dergisi, C. XXXIX, s.1 (Mart 1996), s.105

5. TÜM SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İller Bankası'nın kendi içinde ve 12-13 Kasım 1993'te yaptığı reorganizasyon araştırma raporlarından çıkan sonuçlara göre, Banka'nın ulusal ve uluslar arası bankacılık topluluğunda yerini almasını ve dünyada kabul gören bir rating kuruluşundan rating almak, kararı vardır. Banka'nın kaynak verimliliğini artıracak "Fon Yönetimi ve interbank" birimlerinin kurulması; repoya gidilmesi; bankacılık hizmetlerine yönelip, reorganizasyona gidilmeyen kısımda finansal kiralama, yabancı para işlemleri yapılması, proje finansman birimi kurulması, yurtiçi ve yurtdıŐı piyasalar menkul kıymet ihracını yapması, İkrazlar ve Bankacılık Dairesi Başkanlığının Alt Komisyonunun oluŐturulmasına çalıŐılması işlemlerine ağırlık verilmeli. Ancak asıl olarak 1995'ten sonra ivme kazanan etkinlik çalışmaları yapılabilmektedir.

İller Bankası'nın var olan sorunları 1992 yılında Dünya Bankası'nın bir raporu ile anlam kazanarak, önemsenmeye baŐlanmıştı. ukurova Belediyeleri, Dünya Bankası kredileri ile baŐladıkları altyapı yatırımı için ikinci bir kredi daha talep etmişlerdir. Hazine Müsteşarlığı bu talebi Dünya Bankası'na iletmiş ve red cevabı almıştı. Dünya Bankası ise istenen kredi miktarlarıyla Türkiye Yerel Yönetim maliyesinde tatmin edici deėiŐiklikler yapılırsa aılabileceği cevabını vermiştir.

Türkiye o dönemde de şimdi olduğu gibi önemli kentsel altyapı sorunlarıyla baş başaydı. Bugün yatırımlar, kısa vadeli krediler, Cari Belediye Gelirleri ve Merkezi Yönetim Kaynaklarından finanse edilmektedir. Oysa kentsel altyapı yatırımları uzun vadeli yatırımlardır. Bu durumda bankacılık sektörü ve sermaye piyasası en verimli kaynaktır. Ayrıca piyasaya dayalı kredi fonları da temel kaynak niteliğindedir.

Bugün İller Bankası Yerel Yönetimleri kredilendiren tek kurumdur. Uzman ve iyi yetişmiş mühendislik kadrosu, dağınık ve küçük inşaat işlerini yönetecek güçlü bölge ağı, orta ve küçük ölçekli kentlere uzun vadeli sermaye sağlama gibi güçlü özellikleri olan bir kuruluş sadece yeni mali sistem kurarak yapılanmasını tamamlar. Genelde devletin yönetimlerin işinden çekilmesi temel öneridir. Özel sektöre bırakıldığında daha dürüst ve daha sağlıklı (siyasi kirlenmenin olmadığı) bir yatırım ağı oluşturulur.

İller Bankası'nın denetimine tümüyle Yerel Yönetimler sahip olmalı, özerkleştirilmesine çalışılmalıdır. banka'nın Yerel Yönetimlerce ödenmesi gereken sermaye paylarının ödenememesi durumunda yaptığı iş o yıl içindeki taksit paylarından kesmesi idi. Buna Belediye Organları tarafından her yıl tepki gelir ve iki taraf da yaptığı işte haklıdır. Yapılması gereken, Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Gelirlerinden Verilen Paylarda Kanuna dayanarak arttırma yapmaktır.

İller Bankası'nın Bankacılık Hizmetlerine, kapsamı ve uygulama alanıyla ağırlık verilmesi gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere mali yatırımcılık bunun gerçekleşmesi ile sağlanır.

Merkezi yönetimden Yerel Yönetime aktarılan paylar sadece nüfus kriterine göre değil, eşitlik ve etkinliği sağlayacak yeni kriterlere göre dağıtılıp, turizm sektörü, eğitim sektörü, dış ticaret yapabilen yöreler gibi yeni kriterler oluşturulmalıdır.

İller Bankası ayrıca proje bazında kredi verilmeli, proje üzerinde değerlendirme yapmaya imkanı olmalı. Belediyelerin kredi limiti, aldıkları kredilerin %75'ini yönetim dönemlerinde geri ödeyecek şekilde sınırlandırılmalıdır. Yasal düzenlemeler bu yönde yapılarak, gerçekten uygulandığı görülmelidir.

Belediyeler fonu için bütçede tahsis edilen ödenek günün koşullarına göre belirlenmeli.

İller Bankası 66 yıldır nüfusa göre her ile, belediyesi oranında, ilçeye ve köye payları oranında yatırım götürdü, imar planları ile şehirleşmelerini sağladı. Başarıyla sürdürdüğü yıllarını sadece günün koşullarına göre yeniden muhasebeleştirmeli ve baskılardan kurtulup, yeniden yapılanmalı

Türkiye'de kentsel nüfusa paralel olarak imar planı, içme suyu, kanalizasyon gibi temel altyapı ihtiyaçları yoğun olarak hissettirdikçe İller Bankası'na daha çok görev düşmektedir.

SONUÇ

Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin en büyük gereksinimleri, insanların rahat yaşatacak mahalli idarelerin etkin çalışmalarıdır.

Çoğalan hizmetler, yatırımların yüksek finansmanlı olarak gerçekleşmesini de beraberinde getirir. Böylece bir sorunu çözmek için dünyada Yerel yönetim bankaları görevlendirilmiştir.

Türkiye’de bu görevi İller Bankası üstlenmiştir. Dünyada tam örneği olmamasına rağmen İller Bankası, ortak idarelere sermaye yatırımı ,kredi ve kefalet konusunda yardımcı birimdir.

İller bankası, Yerel yönetimlere her türlü alt ve üst yapı yatırımı konusunda finansör olurken; tüm belediyelerin hal binası, otopark, mezbaha, belediye binası, park, bahçe,yol kanal ve içme suyu tesisleri yapımı ve bunların yapımında işlerlik kazanan tüm kuruluşlara kredi ve kefil olma konusundaki en ön plandaki kuruluştur.

İller bankası, özel hukuk hükümlerine tabi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı, özerk yapılı bir kredi ve yatırımcılık kuruluşudur. Banka olarak kurulmuştur, çünkü mahalli idarelere sermaye bulma amacını gütmektedir.

İller Bankası, birden çok ili içine alan, bölgesel nitelikte teşkilatlanan, kendine özgü hukuki, mali ve idari statüsü olan bir kuruluştur.

Banka, hizmetlerini Yönetim Kurulu ve Genel Müdür kararlarıyla alır, yürütme organları olan 18 Bölge Müdürlüğü ile işlevlerini gerçekleştirir.

Ticari bankalardan, yabancı kuruluşlardan genel bütçeden kredi alımı, kefalet olunması, aracılık yapılması diğer görevleri arındadır.

İller Bankası, Yerel Yönetimler için en büyük yardımcıdır. İşlevlerinin modernize edilmesi, teknik olanaklarının daha da iyileştirilmesi, personelinin kendisinin eğitmesine öncelik verilmesi ile Türkiye'nin en verimli, en gerekli kuruluşu olma yolunda hızla ilerleyecektir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

BİNATLI, Cüneyt., BİLDİRİCİ, Ziyaettin., Mahalli İdare Gelirleri, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Önlisans Programı, Kamu Yönetimi, 211

NADAROĞLU, Halil., Mahalli İdareler, İstanbul 1989

ÖZKAN, Özgül., TÜRKER, Pınar., Kentsel Altyapı Sunumunda Merkezi Yönetimin Tercihleri Ve Bu Tercihler İçinde İller Bankası'nın Yeri, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 7, Sayı 1 Ocak 1998

TEKİN, Fazıl., BİNATLI, Cüneyt., VARGAN, Nezih., Mahalli İdareler Ekonomisi, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Önlisans Programı, Kamu Yönetimi, 212, Eskişehir 1994

TORTOP, Nuri., VARGAN, Nezih., Mahalli İdareler Ekonomisi, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Önlisans Programı, Kamu Yönetimi, 111, Eskişehir 1994

"Yerel Yönetimler" Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Önlisans Programı

“Dünya Gazetesi”, 19 Ağustos 1994

GÖKÇEER, Fikri ., “Nasıl Bir İller Bankası”, İller Bankası Dergisi, Sayı.560 Temmuz 1992

GÜLER, Birgül A., “Kentsel Atıyapı Finansmanı, Belediyeler Bankası: 1933-45”. Amme İdaresi Dergisi, Cilt 29, Sayı 1, Mart 1996

GÜLER, Birgül A., “Yerel Altyapı Yatırımı ve Finansmanı, İller Bankası: 1945-1995” Amme İdaresi Dergisi, Cilt 30, Sayı 1, Mart 1997

“İller Bankası Dergisi”, İller Bankası Yayını, Haziran-Temmuz 1992, Nisan-Mayıs-Haziran 1993, Eylül-Ekim-Kasım 1993, Mart-Nisan-Mayıs 1997, Aralık 1997

“İller Bankası Reorganizasyon Araştırma Raporu”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, 20 Ağustos 1993

“İller Bankası Vakıf Dergisi” İller Bankası Yayını, Sayı 11, Kasım 1992

TAYŞI, İsmet. İller ve Belediyeler Dergisi Ocak-Şubat 1997, Haziran-Temmuz 1997, Aralık 1997, Ocak-Şubat-Mart 1998

TAYŞI, İsmet., “İller Bankası'nın Yeniden Yapılanmasına Yönelik Öneriler”, İller ve Belediyeler Dergisi KSİM 1997

TOPAL, “İller Bankası'na Genel Bir Bakış”, İller Bankası Dergisi Sayı 2, Şubat 1997

TORTOP, Nuri., “Mahalli İdareler”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları, No:237, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası. Ankara 1991,

UĞURAL, Ali Haydar., “Mahalli İdareler” Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Belediyeler El Kitabı Yayını, No:63, Ankara 1963

- “Yerel Yönetimler Sorunları - Çözüm Önerileri” Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı Yayınları-1, Haziran 1996
- “Cumhuriyetin 60.Yılında İller Bankası Çalışmaları Türkiye Cumhuriyeti:1923-1993” İller Bankası Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1993.
- “Kuruluşundan Bugüne İller Bankası 1933-1993” İller Bankası Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1993.
- “İller Bankasının 1997 Yılı Faaliyet Raporu” İller Bankası Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1998.
- “Cumhuriyetimizin 75.yılında İller Bankası'nın 65 Yılı” İller Bankası Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1998.
- Resmi Gazete, 12 Ağustos 1933, S.2547 “Belediyeler Bankası Esas Nizamnamesi”.
- Resmi Gazete, 15 Haziran 1938, S.3028 “2763 Sayılı Belediye Kanununa Ek Kanun
- Resmi Gazete, 25 Ağustos 1984, S.18500
- Resmi Gazete, 9 mart 1990, S.20456, “İller Bankası Kanunu Uygulama Yönetmeliği”.
- Resmi Gazete, 27 Aralık 1992, S. 21550.
- Resmi Gazete, 23 Eylül 1997, S. 97/10086, “Bankalar Kurulu Kararı”